

СТ А Н О В И Щ Е

от проф. д-р Красимир Петров Лешаков

за дисертация на тема „Характеристика на керамичния комплекс от ранната бронзова епоха в южната част на Българското Черноморие” за присъждане на образователна и научна степен „доктор” в направление 2.2. История и Археология (Стара история – Праистория),
разработена от Христина Наскова Василева

Дисертационният труд е посветен на една напълно актуална изследователска тема – датировка, периодизация и културна характеристика на керамиката от РБЕ в района на Южното българско Черноморие. Дългогодишните подводни проучвания на селищни обекти и техните богати материали явно се нуждаят от анализ и осмисляне, което е и основната цел на настоящата работа.

Представената за обсъждане работа има значителен обем – общо 1228 страници, разделени в три части. Същинският текст съдържа 333 страници (Увод, девет глави, заключение и списък на използваната литература), а приложенията представляват 28 фигури, пет карти, 183 табла и 90 графики. Каталогът включва 655 страници, в които са описани 1528 информационни единици. Това изреждане само по себе си илюстрира достатъчната информационна обезпеченост, което позволява да се постигнат добре обосновани и ясно защитими заключения. Трябва да се отбележи, че обработката на тази значителна по обема си информация е дело на Хр. Василева, което демонстрира нейните качества на изследовател. Като пряко съпричастен към делото научен ръководител не мога да не споделя удовлетворението си от израстването на докторанта и нейното превръщане в последователен и дълбоко мотивиран млад колега.

Самата работа е добре структурирана, което е в унисон с основната цел и конкретните задачи, които Хр. Василева формулира. Няма да ги повтарям, те са достатъчно ясно съобщени в текста. Необходимо е да се подчертае, че в труда се съдържа амбицията да се

установи спецификата на керамичното производство в изследвания район, което да даде основата за компаративен анализ със съседните територии на Балканите и Югоизточна Европа. Така би се достигнало до по-пълно разбиране на динамиката на културните процеси в края на IV хил. и през III хил. пр. Хр.

Проблемите пред изследването са осъзнати, правилно и задълбочено формулирани. Те са базирани на и са извлечени от критично използваната литература, която е напълно достатъчна за доказване или опровергаване на мненията, защитавани от различни автори преди разработването на темата.

За решаването на оповестените в работата проблеми чрез инкорпорирането на новообработения емпиричен материал е избран методологически подход, който не предизвиква възражения в своята същност. Той включва: прилагане спрямо керамиката на задължителния типологически анализ, на функционален и технологичен анализ и анализ на орнаментацията. Статистическата обработка на данните позволява да се извършат добре обосновани количествени сравнения между отделните обекти и техните хронологични фази. Авторът правилно отбелязва, че процедурата трябва да се корелира с потенциалните отклонения, произтичащи от различната степен на фрагментираност, неравномерното представяне на категориите съдове и вариациите в условията на съхранение и депониране. Важно допълнение представляват интердисциплинарните изследвания на керамика и суровини, които са първите за дискутирания район.

Структурирането на труда включва девет глави, които биха могли и да се окрупнят с цел по-лесното им възприемане. На всеки изследван археологически обект е посветена обособена глава, а е било възможно да се процедира по микро-райони и така раздробеността да се ограничи. Но дори и в този си вид, дисертацията не търпи решаващи критики. Недостатъците в изложението се компенсират от разбираемия стил на поднасяне на информацията и липсата на прекалено детайлизирани описания. Като се прибави и умелото боравене с използваната литература (която включва всичко онова, необходимо за

защита на повдигнатите тези), се получава четивен и лек за възприемане текст, който притежава своите добри характеристики. Що се отнася до изводите, до които се достига в края на всяка глава, то трябва да се наблегне на тяхната балансираност и липса на свръхинтерпретация. Самостоятелна стойност има и заключението, в което е описана средата, в които се развиват процесите, обект на това изследване. Става достатъчно ясно, че картината е доста по-различна от тази във вътрешността на полуострова и може би това е една от причините за културното сепарирането на изследвания район.

Добри думи могат да се напишат и за каталога, и за таблиците, и за графичните и фото-илюстрациите. Тук основаната оценка е положителна заради явната проява на професионализма, който проличава в изработването и подредбата на дискутираните „спомогателни” материали. Те в никакъв случай не играят подчинена роля, а представляват една неделима част от труда, служейки за онази база, която защитава с факти застъпваните автори тези. От чисто графична позиция могат да се отправят и забележки, но те засягат оформлението, а не съдържанието на обработените керамични колекции.

И накрая, съобщените от автора приноси могат да се приемат като добре формулирани, без прекалени претенции и с реална полза за развитието на праисторията в България. Особена стойност има разработената успешно база данни, която не само заляга в установяването на локални специфики в керамичното производство по Южното Черноморие, но и позволява да се извърши задълбочен сравнителен анализ с известните материали от Североизточна България, Горнотракийската низина, Източна Тракия и Севернопонтийската зона. Това ми дава основание да се съглася с авторовата констатация, че дисертационният труд поставя основа за бъдещи задълбочени изследвания, които да съчетават археология, археометрия и подводна археология в района на цялото Западното Черноморие. Изследването заслужава да бъде публикувано, тъй като ясно маркира един етап от археологическите проучвания по българското Черноморие, съдържайки голямо количество емпиричен материал и ще бъде полезно за международната колегия.

Написаното до тук ми дава основание да дам положителна оценка на обсъждания труд „Характеристика на керамичния комплекс от ранната бронзова епоха в южната част на Българското Черноморие” и да гласувам положително за присъждането на образователната и научна степен „доктор“ на нейния автор Христина Наскова Василева.

София

.....
Проф. д-р К. Лещаков